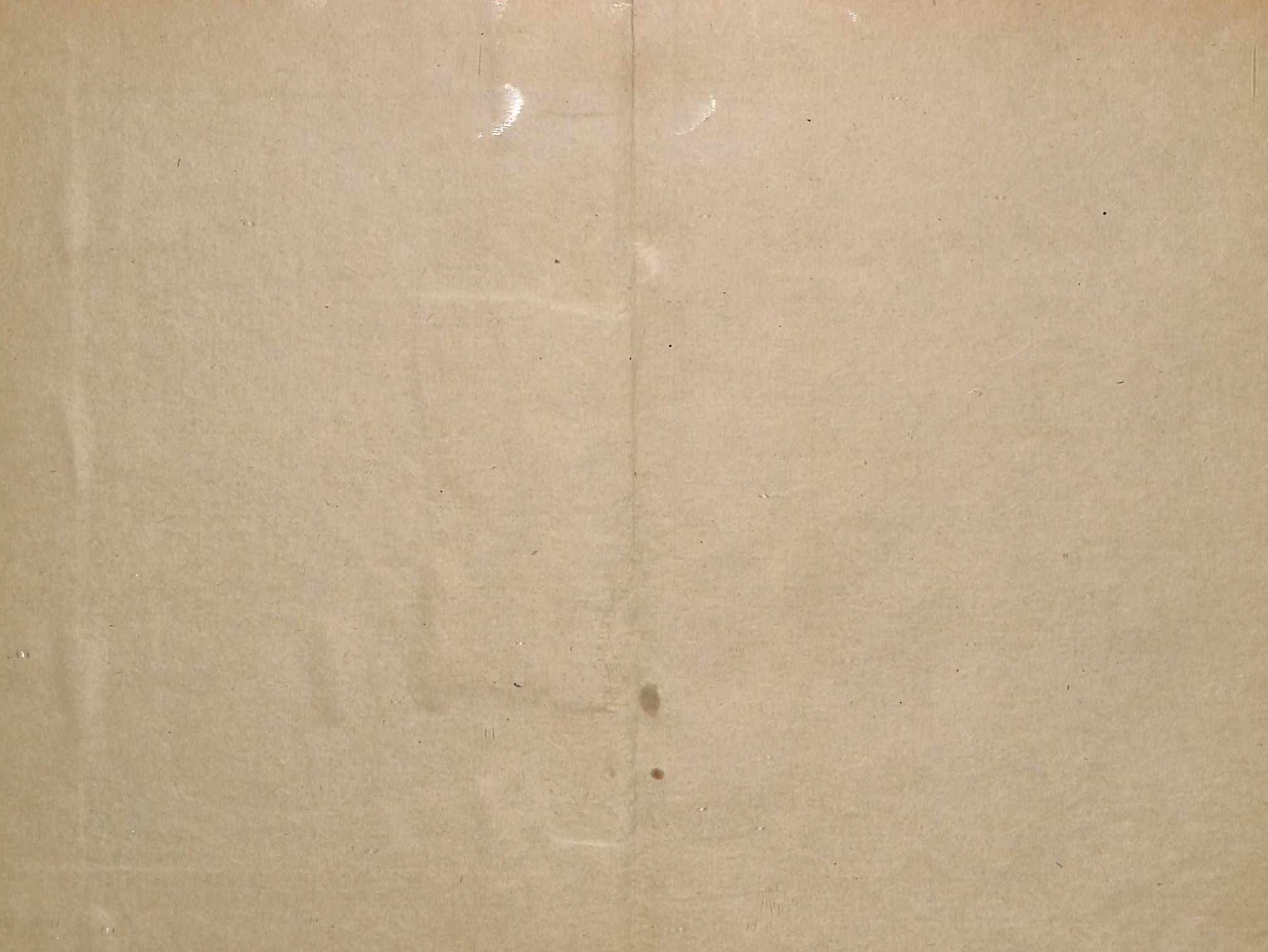

Музыка
Григорий Гусев

891. 99
7-16

1925

ԴԱՅԱՐԵ

7-8 NOV 2011

ԳՅՈՒՂԵՐԻ

ԿԱԶԵ

391.99

7-16

ԴԱՅԱՐԵ
1925

891.99

7-16

67

ՊԱՅԱՐԵ

ԳՅՈՒՂԵՐԻ

Կ Ա Ն Ձ Ը

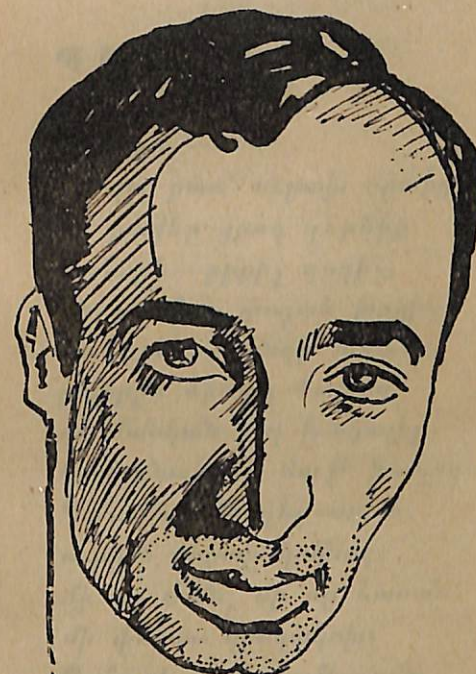
58450

ԹԻՖԼԻՍ – 1925

17.07.2013

7933

Lyubimov

Главлит № 140 Тифлис Тираж 600
ժ.Տ.Գ.Խ. Պոլիգր. բաժնի 4-րդ տպ., Պուշկ. փող. № 3.

Պ Ա Հ Ա Ր Ե

Պահարե՛ —

մի զիլ բառ՝ ուրախ սրտից
ու ցավեր ցրող գործիք.

Պահարե — բրբիշ դրդիշ,

մի ցատկող փայտե խրցիկ:

Պահարե — խինդի ալիք,

բոլորին ծիծաղ ծախող

ու մանկան չալ խաղալիք,

կամ գնած մի ճուլթ խաղող:

Պահարե — մի դեր-ասան,

ուրիշի սիրտը կրկնող,

մի որ ժան, մի որ Հասան,

մի փալաս կրնկակոխ:

Պահարե — ազատ թռչուն,

իր սրտում վոչ մի հոգոց.

Պահարե — սիրված հնչուն

ու հանդես կանչող մի կոչ...

Ո՛, վոչ, վոչ. —

լսեցեք, ինձ լսեցեք.

իմ հոգում վորպես գինի

թշշում ե մի լուսածեղ, —

հարբած եմ հրով հիմի:

Ձեմ յես մի ճահիճ տղմուտ,

չեմ յես ցոփ մի խեղկատակ,—
 իմ հոգին անհայտ ու մութ,
 իմ հոգին ձեզ նահատակ...
 Ու խեղդած միլիոն շառաչ,
 իմ հոգում խոհեր հրկեղ,
 վորպես հոլ, յես ձեր առաջ
 ցատկել եմ, իջել կրկես,
 պտտվել ճկուն ու հեշտ,
 պտտվել մի խուլ ճիչով,
 շահելով ծափ ու գովեստ՝
 ընկել եմ խեղդող մի ծով:
 Ու հիմա
 լքում եմ «դիրքերս ամուր»,
 հոյակապ մի շենք ողի,
 դեն ձգած «թագ ու սամուր»,
 կապում եմ հրե գոտի:
 Մենավոր, անոգնական՝
 կանչում ե գյուղն իմ հեռվի,
 դեռ այնտեղ կարիք, կական,—
 այս «բարիքն» ինձ չի ներվի:
 Փռված են իմ դեմ հանդեր,
 ծով ծարավ մի անհագուրդ,
 ու ինչքան արտեր անտեր,
 ընչազուրկ խեղճ ժողովուրդ.
 դեռ այնտեղ վախի խուճապ,
 կործանման անշեջ հնար,—
 թող կորչեն ծիծաղ ու ծափ,
 վողջոյն քեզ իմ հին քնար:

Պահարե —

Թող հնչի ուժգին հիմի
 ու պայթի վորպես ական.
 Պահարեն թող կոչ լինի
 ու քայլերգ մի գեղջկական:
 Պահարեն — թաւր ե հիմա,
 ճարակող մի հուր համառ.
 Պահարեն — շրջող մի մահ՝
 զոռքեքի կյանքի համար:
 Պահարեն — հասած բողոք,
 ջերմացած դյուղի ծոցով,
 ու բոցով մի անողոր
 կուլակի սիրտը խոցող:
 Թող զնգն վորպես շեփոր
 Պահարեն — զիլ ու տոկուն,
 մեր կյանքից յելած բեկոր,
 «Դյուղերի կանչը» հոգում... —
 Պահարե...

ՀՐԱԺԵՇՏ ՀԻՆ ՅԵՐԳԵՐԻՍ

Մնաք բարով վախ ու արկած
և փերիներ ծովում պարկած,
հեռուն ապրող դեեր անհաղթ,
յեղեմական լույս ու դրախտ.
հոգի, վոգի դուք լուսացայտ,
սուրբ անմեռներ և Ուժ Անհայտ,
զուր անըջանք, վերի տենչանք,
սին աշխարհին հասնելու ջանք.
խուցի խորքի խուլ հեկեկոց,
որոր, ցնորք, հույսեր անվերջ,
յերադ, միրաժ՝ փարթամ ու պերճ:
Մնաք բարով հուշերի շարք,
սուտ առասպել, զարգանդ ու չարք.
կյանքն ե իմ դեմ ժիր, կենդանի,
ծարավ դաշտերն իմ վաթանի...

Ի Մ Յ Ե Ր Գ Ը

Յես չեմ յերգում վոչ սուգ ու կոծ,
վոչ ել մուրճի ուժգին զարկոց.
բանվորի բյուր ու կուռ շարքեր,
շշակի կանչ չեմ յերգում դեռ:

Անծանոթ ե դեռ իմ գյուղին
շախտաների անձուկ ուղին,
գործարանի ձայնը շաչուն
դեռ չի կանչել մեր գյուղացուն:

Իմ յերկրում դեռ ծարավ հանգեր,
անտեր դաշտեր ինչքան կան դեռ
ու չը հերկված ինչքան արտ, հող, —
յես յերգում եմ գյուղը զարթնող:

ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՅԵՏՆ ԵՄ ԳՅՈՒՂԻ

Առաջին պոյետն եմ գյուղի,
վոր թողած սոնետ ու զազել,
բռնել եմ մի տատաակ ուղի՝
ուզում եմ գյուղի գովքն ասել:
Իջնում եմ մի աշխարհ վտիտ,
ասպարեզ մի անդույն, անկամ,
տանձ շիկնած զարթոնքի խտիտ
ու կյանքի հրակամ պատգամ:
Գյուղի ցավն յերգել եմ առաջ,
յերբ կուլակն հաղթող եր, արթուն,
յերբ զսպած մի այրող հառաջ՝
տնքում եր միլիոն մարդ անտուն:
Յեւ պոյետը պայթի թող կրկին
գրիչն իմ բատրակի հոգում,
հնչի կանչս աննահանջ, ուժգին,
ու զարթնի սիլիոն միտք խոկուն:
Յեղնում եմ ահա յես պայծառ
պարզելու մի հրկեզ ուղի,
յես՝ յեկած անցյալից անցյալ՝
առաջին պոյետն եմ գյուղի:

ԱՆՅՈՂԱԿԱՆ

Աշխարհն այսոր շառաչում է ախպես թափով,
վոր չի յեղել հազար անգամ հազար տարի.
այսոր հուժկու հրկիզվում է մի մեծ թափոր,
վոր նոր կյանքով քաղաք ու գյուղ նա զարդարի:
Ու յետեից արև-կյանքի մի անկատար
վազում ենք մենք՝ ճեղքված ու մեղի, վորպես մի սայլ,
ու թափն ախպես ուժգին է, սուր, սրտապատառ,
վոր ուշացած յես ենք մնում մենք հազար քայլ:
Թույլ ենք թեպետ ու մեր կռիվն անհավասար,
բայց կը ճեղքենք աշխատանքի հզոր ճակատ,
վտռքի հանենք մտքի հանքեր հազար-հազար,
աշխարհում վորբե կը բորբոքենք բորբ ճառագայթ:
Խանդոտ ցավից զալարվում ենք և գաղազում,
յերկրում մեր մուլթ վառում վազքի մի նոր կռիվ,
վողջ սրտերում հրդեհում ենք լափող ցասում,
ու վազում ենք, ու վազում ենք խռիվ-խռիվ:
Բացված է բոց, փոթորկաշունչ մի ասպարեզ,
փոփոխվում են, փախչում են շտապ որերը հուռթ.
ու վաղվանը յեթե հասնես, յեթե փարես,
կը ստեղծի վաղն ուրիշ մի վաղ բազմախորհուրդ:
Հրդեհներում ու հողմերում այս խոլական

ինչ ել յերգես, ինչ ել կերտես՝ կանցնի շուտով,
վոչ մի վայրկյան չես գուշակի լույս ապագան,
հոգուդ մութը պետք է ծածկես վոսկի սուտով:
Գիտեմ, վոր իմ յերգն այսորվա վաղվա համար
ուշացած է, վորպես սայլը հին որերի,
ընթացքն որվա շատ է ուժգին ու շատ համառ, —
վաղն իմ յերգը թող տեղ հասնի մի քիչ թերի:

Կ Ա Մ Ո Ւ Ր Ջ

Դարերը, —
դարերը հին, համր ու հոգնած,
յեկել են թառել գյուղին
ու դառել բեռ մի դեղին.
Թաղել են դարերն անդնդում
անխնդում թաղեր մութ,
խուղեր խարխուլ,
փռել են փուշ ու փոշի
լեռների կանաչ դոշին:
Ու մշուշները,
հուշերը պաղ,
միապաղաղ
իջել են գյուղի վրա
ու նրան փաթաթել
լաթ ու կեղտով:
Յերկիրը տեսել է սոսկ
սուգ ու սոսկում,
սով,
սրատում,
սպա
հուլունք,
քլունգ.
տեսել է. —
սել ու սնի,

իսկ մշուշից դեն
 հանդեր,
 հանդեր,
 հանդեր
 և մի Հիսուս դալկադեմ:
 Ու վատը,
 հավատը կապույտ
 կապել է,
 կապկապել է
 արա-ափ,
 տապ ու թափ.
 զյուզը դառած լափ
 ավարի,
 խավարի,
 ապրել է՝
 սարսափ ու շորշոփ.
 փողոցները փոշոտ ու ծուռ,
 տնակներն անդուռ,
 սրտերը հոշոտված՝
 աղոտել են,
 աղոթել են կամաց,
 կարկամած,
 մինչև յեկել է մահը վաղահաս:
 Ու ինչքան գերեզման
 այսօր ել հուզում են,
 ուզում են՝ լաց...
 Ու գերեզման են կարծես
 զյուզերը ժիսասեր,

հյուզերը հողե,
 գեանափոր,
 վոր
 ժայռերի հետ,
 այրերի հետ
 կազմում են—
 հսկա մի գերեզմանոց:
 Այսօր ել,
 այսօր ել
 փորել են ելի
 փոսեր,
 ակոսել են հազար տեղ,
 ու կազմում են ամեն որ
 մեռելաթաղ մի նոր.
 ու դեռ շատ,
 շատ ջանել ու ծեր
 հագնում են լաթ,
 շնչում են
 ծուխ ու փոշի,
 դեռ հնչում են
 զանգ ու ժամ.
 այսօր ել
 անցնում են զուր
 ջուր ու գետ
 անհետ.—
 մինչ հեռուն
 սով է նյութի,
 ծով է բանական աշխատանքի,

հուր ե, մուր ե ու կյանք:

Սարերը մեր ճերմակ,

սարերը մերկ,

լերկ,

սարերն անբերք

և

դյուղերը,

դյուղերը զրկված,

դյուղերը զարկված՝

կանչում են —

հեյ ..

— Թող հասնի ձայնը մեր

նոր քաղաքին,

շեփորամարտ շենքերին կարմիր,

ծխաններին,

ծխնելույզներին,

գուգոկներին կենսական...
 Ու թող գան,

գան,

գան,

այնքան,

այնքան,

յերկաթ ու պողպատ,

ալյուր շոգեշարժ,

տրակտորներ,

բոցեր թեժ,

վոր շարժեն,

շարժեն կյանքը ժիր...

Թող գան

հսկա մի մուրճ,

գան,

տա

մի հուր հարված

գանգերին,

գանգերին տարված.

Թող գան,

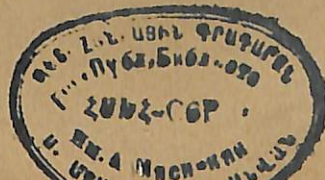
գան

հսկա մի մուրճ՝

կռելու,

կռելու կռու—

կամուրջ...

ՄԱՆԳԱՂ ՈՒ ՄՈՒՐՔ

Հէյ, յեղբայրներ մեզնից զատված,
հարթ ու անհաղթ ձեր լույս ուղին,
մեր հույսը դեռ մի ծեր աստված,
մութն ե փարում փոշտ գյուղին:
Փռված ե լայն քաղաքը մեծ
ձեր թափանցող թափի առաջ,
նստել ե խոր ձեր հոգու մեջ
ալեկոծվող մի հուր շառաչ:
ձեռք եք բերել մրրիկ ու բաղդ,
կիզող հույզեր ելեքարական,
հնչում եք զիլ քայլերդ մի հաղթ
ու վառված ե ձեր ապագան:
Ասում են մեզ, վոր կա ձեզ մոտ
մի ծով աշխարհ՝ ծեփված հրրով,
մի լուսե կյանք մեզ անծանոթ
բորբոքվում ե մեզնից խրոով...
Ու անապրել ապրում ենք դեռ
մենք մշտական կոծ ու հավար,
ու կարկառուն միլիոն ձեռքեր
քարշ են տալիս մի կյանք խավար:
Մեր յերկիրը մեզմ ու անհողմ,
սահմանը մի լեռնակատար,
հորիզոնից փռված այն կողմ
չքեզ յերազ մի անկատար:

Ձեզ մոտ հանդես՝ կռած նյութից,
ձեր ղիբքերում հրե գանձեր,
մեզ մոտ խաղաղ մի քուն գյուլիչ
և անմշակ դաշտեր անծեր:
Թեժ բոցերից հնոցների
ձեր հողիններն այրված ու խանձ,
մենք դեռ մըսած, անկիզելի,
այրում ե մեզ մի խենթ նախանձ:
Հէյ, յեղբայրներ՝ մեզնից զատված,
յեկեք ձգե՛ք մի կուռ կամուրջ,
միացնելու յերկու հատված,—
բատրակ, բանվոր, մանգաղ ու մուրճ:

ՔԱՂԱՔԸ ՄԵՇՀԱՆԱԿԱՆ

Նա մի խորշակ, մի մահաշունչ ուրազան,
հագարերախ չար բորենի արնախում,
բյուրալեզու, բյուրոկրատիկ, բուրազար,
ու կրքերի գրգիռով եր բաբախում —
քաղաքը մեշանական:

Աներևույթ ուտող հիդրա, մի գազան,
ուր կային կուռ, ապառաժված սև բարձեր,
լավեր լիկող, արյունապարտ, լրբազան,
ու մունջերի մրմունջով եր նա հարբել —
քաղաքը մեշանական:

Ու շարժված շփոթներում հագար մարդ,
բյուր հաղթվածներ թքում են դեռ կարմրագույն,
հոսանքներում կա մի գաղտնի գոտեմարտ,
դեռ բյուրերին տալիս է նա ժահր ու թույն —
քաղաքը մեշանական:

Բորբոքել եր համաճարակ հարածուն
այն սրտերում, վոր բաղդ եյին դեգերում.
հողմի թափով հյուսիսից նետված գյուղացուն
տվել եր նա անբուժ մի ժանդ թոքերում —
քաղաքը մեշանական:

Գորովագույթ գյուղը մի մայր գրկաբաց,
հագար-հագար ախտից ազատ, պարզասիրտ.
ու մինչ այսօր շղթաներում կապկապած՝
գյուղն եր պահել ճգմիչի տակ մի զազիր —
քաղաքը մեշանական:

Հեյ, մոտիկներ ու մարտիկներ իմ ցրիվ,
լքված ու խեղճ անգույն քույրեր դուք գեղջուկ,
յեկեք մղենք աշխարհացունց մի կոխիվ,
յերկրից ջնջենք՝ վոսկեդավան ու հեղձուկ —
քաղաքը մեշանական:

ԳՅՈՒՂ ՅԵՎ ԲԱՂԱԲ

Գյուղն անարատ ու հում խմոր մի անձե,
 ուր բյուր արոտ, շեներ կարոտ, բնավեր,
 ուր կան թեպետ դեռ խակ ու փակ շատ անձեր,
 վոր անատամ վորոճում են չար դավեր,
 ուր մնում են կուլակ ու ոես մինչ հիմա՝
 անգոր կախված հին որերի փեշերից,
 բայց թաղեթաղ մանգաղում ե սև մի մահ,
 քարհանում ե բոստանը բիրտ փշերից:
 Կա գյուղերում վառվող վոգի ու սիրտ սերտ,
 վորոնք գարնան դարձնող գետ են մի վարար,
 հանդեր պարարտ, արտեր, բերրի հողաշերտ
 ու նոր կյանքի, աշխատանքի աղդարար:
 Քաղաքը հին՝ խարդախ ու գարշ քամելոն,
 տանջվող դասի տաք քրտինքով հագեցած,
 ապրում ե նա դեռ միլիոն կյանք քամելով,—
 քաղաքը մի ծածկված գազան՝ նենգ ու ցած:
 Ու չի գնա քաղաքը դեռ նոր ճամբով,
 մինչև չը գա հուժկու ալիքն իններորդ,
 մի խենթ հրդեհ՝ անդիմադիր հորձանքով,
 անհանգչելի մի ծով հեղեղ հրահորդ:
 Քաղաքը դեռ մեշտանական, մեղապարտ,
 ուր նեխվում են վողջ մի մութով նյութեղեն,

ամենուրեք վայելչություն մի հանդարտ
 ու խորշերում սիրող սրտի սուտ հեղեղ:
 Գյուղում հատակ սրտեր, արտեր լայնարձակ,
 խոր-խոր ձորեր և գոռ ջրեր հորդառատ.
 ու կը դառնա նորոգ կյանքի լուսարձակ
 գյուղը— մի հում, անձե խմոր անարատ:

Դ Ե Պ Ի Գ Յ Ո Ւ Ղ

Թողենք շքեղ մայթ ու փողոց,
ցոփ անկյուններ, կրքի դողոց,
յեւք, յեւք շարժվենք, յերթանք
դեպի գյուղի նոր աշխատանք:

Դեպի յերկիր մի քարքարոտ,
խոպան հանդեր՝ ձեռքի կարոտ
յերթանք դեպի գյուղն անճարակ՝
նետենք հրո համաճարակ:

Գցենք ահոս, հազար ածու,
որը բացենք խեղճ գյուղացու,
վարը վարենք տրակտորով մեր,
վաղը վառենք միլիոն կողմեր:

Ամեն շնչող՝ թե՛ ծեր, թե՛ կին՝
թե՛ մարդ, թե՛ յեզ՝ հաշտ ու մեկին՝
արոտներում, կրճքին լեռան
աշխատանքով շահեն, յեռան:

Զնգուն վոսկու, արծաթի տեղ
կալում դիզենք ցորենի թեղ,
թնդան դաշտերն յեռ ու գեռով,
լցվեն հորերն հացի բեռով:

Թողենք շքեղ մայթ ու փողոց,
ցոփ անկյուններ, կրքի դողոց,
փառք ու վոսկի կորչին, կորչին,
յերթանք լծվենք գեղջկի գործին:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

Խոկ ու
 թևեր,
 հոգու
 դևեր,
 յեռուն
 աղմուկ,
 դեռուն
 և մուկ,
 չարեր,
 չար գող,
 լարեր
 զարկող.
 դարդ ու
 թախանձ,
 մարդու
 նախանձ,
 խոսք ու
 տանջանք,
 վոսկու
 տենջանք,
 հարուստ

հորեր,
 անկուշա
 փորեր՝
 հազար
 տարով
 մնաք
 բարով:

Դուք միշտ
 գերող
 ու վիշտ
 բերող
 խնճույք
 թե քեֆ,
 հաճույք
 թե թև,
 թե խուլ
 կասկած,
 տըխուր
 արկած,
 աղջիկ
 ու հարս,
 չղջիկ
 թուխ-վարս,
 տաք գիրկ
 ու սեր
 և գիրգ
 ուսեր,

կին ու
խաժ-ակ,
գինու
բաժակ, —
մնաք
բարով,
մնաք
բարով:

Մնում
են ինձ
բնում
իրենց՝
առանց
վարտիկ
մերկ-անձ
մարդիկ.
ճամբան
անձիր,
անբան,
ցան-ցիր
հազար
կով, եշ,
հազար
գումեշ...
Հանդեր
անձեր,
անտեր

դանձեր
ու բյուր
փեթակ,
աղբյուր,
գետակ՝
հնչուն
ու ջինջ՝
կանչում
են ինձ:

Հէյ, իմ
սեղեր
և հին
դեղեր,
առեր
արտի,
ծառեր
բարդի.
բան-թող,
այրի
հանգ, հող
վայրի.
առած
թախիձ,
սառած
վախից,
յերկյուղ,
ցավեր,

մեր գլուղ
ալիք.
շարքեր
դեզի,
զարդեր
սեզի՝
վողջմէյն
ձեզի,
վողջմէյն
ձեզի...

Վ Ո Ղ Զ Ո Ւ Յ Ն

Մով լեռների փեշին թառած
արոտներին հեռատարած,
արտին, հանդին դեռ չը հերկած,
հորիզոնին կարմիր ներկած,
մեզին, ձեզին ծիրանագույն
բերել եմ յես վողջմէյն, վողջմէյն:

Շշմած ու շիւ շողին, շաղին,
թիթեռների խայտուն խաղին,
արտուտների արտում տաղին,
հանդի հոտին ու հոտաղին,
ծփուն ծովին յերկնի հանգույն
ու զիւ զովին հրկեզ վողջույն:

Կակաչներին, կանաչներին,
իմ հին ճանաչ՝ ճանաչներին,
ծաղիկների բույրին անանց,
շեկ փոշու մեջ թաղված կանանց,
կովկիթների ձայնին շաշուն,
փրփուր կաթին քրքիջ վողջույն:

Գյուղի կանչին ու հավարին,
թերի թողած զարնան վարին,

միլիոնների ծով ծարավին,
անտիրական, մերկ պառավին,
բատրակներին իմ մոխրագույն,—
անհարկներին զրկից վողջույն:

Ավաններին նեղ ու քարոտ,
խողաններին ձեռքի կարոտ,
հյուծվածներին ուժից ընկած
ու ծերերին քաղցից սմբած.
աշխարհի մեջ հավերժ անբույն
զրկվածներին փրկի՜չ վողջույն:

Հողիններին բոլոր արթուն,
քրտնաթաթախ հողի մարդուն,
ըմբոստներին ժիր ու տոկուն,
խոր թմիրից զարթնող վագուն,
զործին արդար և հարաճուն,
աշխատանքին կիզի՜չ վողջույն:

Գ Յ ՈՒ Ղ

Մշուշի մեջ սուզված հավերժ
նիրհող իմ գյուղ դու վհատված,
պոյեաներից միշտ տարամերժ,
զրկվածների անհույս հատված.
գյուղ, յերկունքում իրիկնային
մեղք ես քավում դու հինավուրց,
առաքելով յերկնի գահին
դեռ բողոքի թախծուն մի խուրձ...
Դո դատը միշտ պարտված, թերի,—
ձեռք ես բերել սուրբ իրավունք՝
որհնել փոշին աստվածների,
զրկել անգոյ մի պաշտամունք:
Դեռ քո մորմոքն անսպեղանի
ու անծանոթ՝ գյուղ իմ հոշոտ,
մի ձևական հարց սեղանի,
դարակներում ընկած փոշոտ:
Իմ շիկահեր գյուղ հեռակա,
կապուտաչյա նախշուն իմ կույս,
գյուղ՝ անարբունք, անապագա,
ճամբամիջում դու տարակույս,—
փակված մթին քո անձավում՝
չես ապրում կյանքն այս հրակեղ,
հողմերը բորբ վողբ են թվում,
որերը հուր սարսուռ են քեզ.

դսւ, ընկեցիկ մի խորթ զավակ,
 ցնւղ, իմ խղճուկ, անտիրական,
 դեռ բեգլառի հլու զավակ
 ու չը լուծված քո ապագան. —
 յես՝ մոռացված մի խեղճ պոյետ՝
 յերզը հյուսող բատրակների,
 միշտ անբաժան կը գամ քո հետ,
 ու թող քաղաքն ինձ չը ների:

Գ Յ Ո Ւ Ղ Ե Ր Ը Ծ Ե Ր

Հորանջում են գյուղերը ծեր՝ ծուլ ու զանգաղ,
 խուղերը խուլ՝ նեխված ու գարշ մի զի անթաղ,
 մշուշի պես տարածվում ե խորհուրդ մի սուս
 ու տնե-տուն այց ե անում մի հին Հիսուս. —
 իջնում են ծունկ հազար Ղազար, ամբած Սրբո
 ու թառամած բյուր Անթառամ խաչի ներքո,
 բանի-քանի լծկան ու կով, կթի մատակ
 մորթվում են դեռ անգիտակից, վորպես մատաղ:

Այնքան աշխույժ ծփծփանքի, արտերի մեջ
 հոգնած ու խեղճ ավանն անուժ լեշ ե մի մեծ,
 սուղված հավերժ աղոթքներում ծխում ե նա,
 վոր հողի տակ գեթ հանդերձյալ կյանք ունենա:
 Գիշերը գորշ յերթիկներից սողում ե ցած,
 կուշ են գալիս մեր ու մանուկ վողջ վախեցած,
 փաթաթվում ե գյուղի վզին մի ցավ մթին,
 բոլորն ահով շարվում են գոլ թռնրի շրթին:

Գոմում խարխուլ ծուռ վոսներով չարքերը լի,
 գետեզերքում վխտող վոհմակ չար գայլերի,
 մի հոգեառ շրջում ե բուրժ մարակ ձեռին,
 հարվածելով անգուր մի զարկ մեռնողներին,
 վոռնում ե շունն անծայր մի կոծ դեզի կողքին,
 ձայն են տալիս այրերը խոր այս խուլ վողբին,

ու գունաթափ մի շեկ լուսին ժպտում է լուռ,
խաղաղ ու պաղ փովում է լայն քունն ամենուր:

Թույլ ու հոգնած ննջում են գեռ գյուղերը մերկ,
ու գրկել է վողջ հորիզոնն հրե մի ներկ.
արևելքում բացվում է բոց մի ճաճանչուն,
մարդկանց նորից առավոտվա զանգն է կանչում...
Մինչ անհանգիստ մի հուր բնկած հեռուներում,
մի փոթորկոտ ու լուսատենչ կյանք է յեռում,
վորպես անտեր, նեխված ու զարշ մի դի անթաղ՝
հորանջում են գյուղերը ծեր՝ ծույլ ու դանդաղ:

Մ Ա Ր Տ Ա Կ Ո Չ

Հեյ, լսեցեք, հեյ, լսեցեք, —
բորբոքված է նոր լուսածեղ,
հուրն է գրկել վողջ աշխարհին,
մեռնում են լուռ շարքերը հին...

Յեվ գեռ ձեր գյուղն անցանքս ու լերկ,
ձեր մանուկներն անաուն ու մերկ,
մարդիկ վայրի ու լեռնային,
բակ ու խրճիթ մաշված ու հին.
փողոցները ցեխոտ ու կեռ,
բերքի տեղակ աղբակույտեր,
մարմնի տեղակ փայտե թիակ
ու բոլորը շնչող գիակ.
ամբած կանայք գետնատարած,
հույզ ու յեռանդ վաղուց սառած,
ամեն լեզու մեկ-մեկ թութակ,
խելքը թաղված խոր փոշու տակ.
ձեր ջաղացներն ու կախ անբան,
փուշով փակված հանգի ճամբան.
աշխարհը մի դատարկ ուղի,
կյանքը քնած ձեր վողջ գյուղի.
գերանդիներ պատած ժանգով,
սովի մատնած մանուկ ու կով,

ձգած գետին փոցիս ու մանգաղ,
 ձեր արոտներն, արտերն անքաղ,
 լցրած գանգը ձեր անոթի
 հեքյաթներով վողջ սնուտի,
 թե կա հզոր մի դատավոր,
 վոր կը տա ձեզ լույս ու լավ որ.
 դուք, հոգիներ՝ հույսից կապված
 և հույսերի լույսով խաբված,
 ձեր միտքն անվերջ թափառական,
 ուղից հյուսված ձեր ապագան.
 սև հարկի տակ բազմ բոլորած,
 սին հավատով միշտ մոլորած,
 կյանք եք հայցում դուք անհայտից,
 գութ աղերսում մի գույգ փայտից...

Հեյ, լսեցեք, հեյ, լսեցեք. —
 բորբոքված ե նոր լուսածեղ,
 հուրն ե գրկել վողջ աշխարհին,
 մեռնում են լուռ շարքերը հին:

Ս Պ Ա Ս ՈՒ Մ

Ու մեր գյուղն ուշացած հին մի սել
 տնքում ե քարքարոտ ճամբեքում.
 դեռ պաղ ե մեր արևն, անկիզել,
 մեր կյանքը, մեր կենցաղն անբեկում:
 Ու սելը փշրված, փռոտված
 գնդում ե մի անհուշ մշուշում,
 վնդում ե փշերից հոշոտված, —
 հին սելին այրում ե մի սպասում:

Ու գիտենք, վոր կը գա մի հրդեհ,
 հարաշարժ յերկաթե մի մաշին՝
 բատրակին դեպի կյանք կը դրդե,
 կը հասնի գյուղերի որհասին:
 Ու գիտենք, վոր ճամբին այս անձուկ
 շատ սելեր դեռ արգելք կունենան.
 բայց մշուշն անուժ ե, շուտանցուկ, —
 ու գիտենք՝ հեռու չե կոմունան:

Յ Ե Ր Ե Կ Վ Ա Գ Յ ՈՒ Ղ ՈՒ Մ

Յերեկվա գյուղն անհույս խավար՝
կորցրել է բյուր թափ ու շնորհք,
կենդանի միտքն արել ավար,
տեղը սուղել մի սին ցնորք:

Գյուղում յերեկ ինչքան հանճար
անհովանի կորել են լուռ,
ինչքան, ինչքան վորբեր անճար՝
աշխարհի փակ աչքից անլուր:

Քանի-քանի անհայտ Քուչակ,
ստեղծագործող հուրը հողում,
անոթեան ընկած քուչա՝
ապրել են կյանք մի մորմորուն:

Ու քանի գետ, ջրվեժ քանի,
քանի միլիոն կանալի ջուր,
քանի ափներ շրջող քամի
դարեր, դարեր անցել են զուր:

Յերեկվա գյուղն անհույս խավար՝
կորցրել է բյուր թափ ու շնորհք,
կենդանի միտքն արել ավար,
տեղը սուղել մի սին ցնորք:

Ճ Ա Մ Բ Ա Մ Ե Ջ

Ու գնգում են թեպետ
Արփա-չայից, Գափառ-գետից կաղույտ,
Սեանից մինչ Դերեգ՝
զարթնած դաշտեր է ջրվեժներ անփույթ,
ու բացվում են կապից
դյուղերը գորշ, հյուղերը հին, հոշոտ,
տապակվում են տապից
մութում մաշված հազար ճամբա փոշոտ,
ու կիզվում են, թնդում,
դեզերում են աշխարհ մի նոր,
մի կյանք պայծառ, խնդուն, —
բայց ամեն ուր լուսանում է հին ուր...
Որն է բացվում կրկին,
հին ուր վորբ ու կիսաշող, անդադ,
նորից յերկրի գրկին
բաջջվում է գութանը խուլ, դանդաղ:
Դեռ շատ գոմեշ ու կով
անքանքում են, տքնում ապրուստ մի ցուրտ
ու փոշոտված շուքով
բորբոքում են մեռած մի գործ ի զուր:
Կարիքը ծով հսկա,
տրակտորը մեկ՝ ինչ է հազար շնչին,
հողը ծարավ կը զգա,

կը հերկվի դեռ յեզան լուծով չնչին:
 Ընկած հատ ու հատված,
 դեռ հալատակ ամենն իր խակ յեսին,
 իրար կյանքից դատված,
 համայնացման դեռ մեծ ճամբի կեսին:
 Թեպետ կա մի կռիվ,
 հղորներ զավերի դեմ՝ լավեր,
 բայց մեր գյուղը ցրիվ,
 շատ և աղքատ, գանգատալոր, ավեր...
 Ու Սևանից Դեբեդ՝
 չեն շառաչում գյուղերն այնպես թափով,
 ու զնգում են թեպետ,
 բայց գնում են դեռ աշխարհի ափով:

Դ Ե Պ Ի Գ Ո Ր Ծ Ա Ր Ա Ն (?)

Ու քանի դեռ կը շղթայեն շեն ու շավիղ
 հազար կուլակ՝ դարան մտած դառան մորթում,
 դեռ խիճերում կը մրմնջա մի խուլ տավիղ,
 հին որերում որորելով ազամորդուն.
 Քանի կանցնենք կյանքի ուղին մեր ծուլ սելով
 ու գետնափոր խուղից կենի ծուխը դանդաղ,
 հողի մարդը կը դողդողա վողբ ասելով, —
 չեն մոտենա, չեն հազենա մուրճ ու մանգաղ:

Մինչև չը գա հուժկու քաղաքն հրահոսան
 ու հրդեհի դիակնացած սիրտը գյուղի,
 չեն վերանա գութանաձար արտ ու խոզան,
 չի բացվի լույս՝ մինչև չը գա յերկաթուղի:
 Ու մեր կանչից յերբ շիկանա կյանքը կիզվող,
 յերբ պայքարում ալեկոծվեն տերն ու ծառան,
 հուր աշխարհից թեկուզ հասնի մեզ մի թիզ հող, —
 մենք հաղթական կուղղվենք դեպի նոր գործարան:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Կ Ա Ն Չ

Հէյ, լսեցեք!!!

Դուք՝ հրձիգներ հեռու, մոտիկ՝
մեր աղեկեղ կանչը լսեք.
դուք, վոր կապել հրե գոտիկ
քաղաքներին շքեղ ու սեգ,
հնչում եք հիմն ազատության,
արդարության մի մարտակոչ,
ձեր յերգերում մաճ ու գութան,
ձեր թերթերում միլիոն ափոս,
միլիոն, միլիոն խոսք ու ճառեր,
միլիոն խոստում բատրակներին,—
ու ձեր հայացքն անվերջ հառել
շքեղ ու մեծ քաղաքներին...
Հէյ, լսեցեք!—

Մեր կյանքն անկյանք մի անապատ,
ծափից, չափից զրկված ու խեղճ,
յերէիրը մի ափ միգապատ,
գյուղն անկենդան զի ծխահեղձ.
Ել վոչ մի տեղ բուրմունք լոշի,
սովն ե գրկել մեր հին ցեղին,
նստել ե խոր մի գորշ փոշի,
ամենուրեք դեղլին, դեղլին:
Մահ են շնչում անփառունակ
տափակ խուղերն անդուռ ու ցած,

Ել ապրելու անընդունակ՝
Ժամ են շարժվում վողջ կուրացած:
Հէյ, լսեցեք
կանչը մեր զիլ, հեռածավալ,
վոր դարերով միշտ կարկամել,
պարտված ընկել մոխարթավալ,
թող զրնգս մեկ անգամ ել.
մեկ անգամ ել կանչենք, ճշանք
ձեղ, վոր կիզել վողջ աշխարհին,
լուծել հզոր մի հուր տենչանք՝
դարձեք դեպի մեր գյուղը հին.
մնում են ձեզ քար ու քորափ,
կույս արտաներ՝ վորքան, վորքան.
մեկ ել, վորպես մեռնող կարտալ,
մենք կը ճշանք, վոր գաք, վոր գան,—
հէյ, լսեցեք!!!...

ԳԱՐՆԱՆ ԱՆՁՐԵՎ—Հ. Ս. Խ. Հ.

Անձրեն յեկավ առատ, հորդուն,
վողջուն տվեց հողի վորդուն,
գետերն յեկան գալար-գալար,
ծարավն առան թուփ ու գալար:

Յերկրին իջավ գարուն նորից,
հազար մանուկ ծնվեց մորից,
հազար նոր կյանք, հազար նոր տուն,—
անձրեն յեկավ առատ, հորդուն:

Հ Ի Մ Ք Ը Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Ընկել ե հիմքը առաջին, —
քաղաք ե դառնում գյուղը մեծ.
ու տարված հեռվի շառաչին՝
հին հյուղը ջրի տեղ հուր խմեց:
Բորբոքվեց մի բոց անձանոթ
մահացող յերկրի յերակում
ու թնդաց մի ումբ, հրանոթ,
վերացավ գյուղի վերարկուն:
Յնցված ե հողը հողմաշատ,
շաչում ե մի նոր մեքենա,
ծփում ե ծափով ծովն արծաթ,—
լաստի տեղ՝ հանկարծ շոգենավ:
Սին ծեսեր ու հին դավանանք
տվել են սուրող հուր-հովին,
հոսում ե գյուղում լավա, հանք,—
փոխվել ե կյանքը հիմնովին:
Աթարի հարթը գարշ ու գորշ,
արտերի հարդը բակերում
դարձել են անդարձ ու մութ վորս,
կամերն են անգործ գեգերում:
Սերգասն իջել ե ասպարեզ,
խնոցին ծեր ե, ծանրաշարժ,
հազարը մեկով կը հարես,—
խնոցին մի հին նորահարս:

Խրճիթում մեկտեղ հավաքված՝
 հայն անշառ ու թուրք դրացին՝
 կարգում են լուրեր ու հոգված,
 վառել են հուլիներ հրածին։
 Խիճերում փռված ե լուսե դանձ,
 որերն են ճշում հյուրաբեր,
 շարժում ե մարդկանց մի բոլր կանչ,
 բացվել են հրո բյուր ափեր։
 Տրակտորն ե տակտով ակտիվում,
 աշխատանքն այսօր խաղ ե մի,
 գնչում ե գութանն ու տնքում,
 վնգում ե մի վողբ վաղեմի։
 Հանդերը հանգ են, չափ հիմի,
 շատ թանգ ե ջանքը ռանչպարի,
 ել ափսոսեղ տանջանք չի լինի,
 վողջ գյուղը կը գա շուրջպարի...
 Դեռ նոր ե, զոռ ե գործը մեր,
 դեռ կը գա ինչքան մեքենա՝
 ջնջելու դեռ շատ խոր ձրմեռ,
 վոր մեր գյուղն իսպառ հագենա։
 Նոր ե, վոր հյուղը հուր խմեց
 ու նոր ե ձուլվում շառաչին.
 քաղաք ե դառնում գյուղը մեծ,—
 ընկել ե հիմքը առաջին։

Զ Ա Ր Թ Ո Ն Ք

Յեղնում են ահա շարքերը մեկ-մեկ,
 թնդում ե աշխույժ հանդերի ճամբան.
 փոշու ամպերից հյուսվել ե մի մեզ,
 գյուղերում չը կա վոչ մի ձեռք անբան.
 չի պարկել անգործ վոչ մի արարած
 անցյալից յեկած խավար շորշոփում,
 դաշտերում փռված հատաղ, հորթարած՝
 այսօր ծփծփուն մի կյանք են կոփում։
 Տրվել ե ասես հրե մի մտրակ
 ուշացած գյուղի ուշաթափ գանգին,
 հանկարծ արթնացած մշակ ու բառրակ՝
 նոր են հասկանում որերն այս անգին։
 Շուրհեղ ե, խինդ ե աշխարհին տիրել,
 ակների չափը քայլերդ մի խոսուն,
 հազար գույգ խոփեր ու հազար թիյեր
 յերկրի քնահար սիրան են ակռում...
 Ավանն հինավուրց շաչում ե, յեռում,
 գանգի գնդոցը մի կոծ կաղկանձող,
 շոգու շաչյունը նետվել լեռներում,
 հողն ե գալարվում մրցման նախանձով։
 Բացվել ե այսօր աշխարհ մի անհայտ,
 անծանոթ մի ծով՝ անափ, արկածուն.
 մի լույս հորիզոն շարժուն, հրացայտ՝
 մեռնող գյուղերին կյանք ե արծարծում։

Շենքերն յերեկվա ել այն չեն կարծես,
 վողջին տիրել ե բոցոտ մի հուզում,
 տոնում են այսօր մի հանդես անծես,
 աշխարհի վաղըին հասնել են ուզում:
 Զրեբը ծափ են, չափ են ու շաշյուն,
 պարում են ասես գրկում կանալի.
 հին հունը լքված, մի հանգած անճյուն,
 լույսի կայանը հույսի բանալի:
 Յենում են աշխույժ շարքերն ահա կուռ,
 շարժվում են, թնդում գյուղերն ալեկոծ,
 վողջ դառած այսօր մի կամք ահարկու՝
 աշխարհի չորս կողմ մղում են մի կոչ,
 դեռ չասված մի խոսք, մի ումբ ահագին,
 մի ուժգին բողոք, վոր պայթի, պայթի,
 վոր ճիչն այսօրվա հասնի քաղաքին,
 ամօթից շիկնեն զույգերը մայթի:

ՆՈՐ - ԲԱՅԱԶԵՏ

Նոր-Բայազետը —
 են չարչի բազարի ավար
 յերեկվա Քյավառը խավար
 աշխարհի մոռացված շերտում
 այսօր նոր մի կյանք ե կերտում...

Դեռ յերեկ շարքերի անից
 կծկված եր նա միգում տրտում,
 վողջ սուղված մի տենդոտ ճահիճ,
 զանգերի զնդոցը սրտում.
 դեռ յերեկ քուրսու տակ շարված
 համայնքն եր արբեցած հույսով,
 լուրերին մի գաղանի հարված
 իշխում եր յերկնային ույժով. —
 յերազներ՝ գուրգուրիչ ու թով,
 զանգերում քառաթե մի փայտ,
 զալիս եր իրիկվա մութով
 ու փռվում մի սոսկում անհայտ:
 Դուրսը դեռ զարգանդն եր տիրում,
 հավասն եր դռների փախանք.
 վողջ կյանքը մի հեքյաթ սիրուն
 ու մարդիկ անարյուն, անկամք:
 Իջել եր անջինջ մի մշուշ
 պառաված մտքերին խոկուն
 ու թառել մի գունատ չիտուս
 ամենքի, ամենքի հոգուն:

Յեւ վայսոր թնդում ե թափով
մամոռոտած Քյավառի հոգին,
վողջունում ծիծաղով, ծափով
լուսաստու առաջին տոկին. —
պայթում են քարափներն ույժով,
գետակը նոր հուն ե շահել,
պարում են ջրերը հույզով, —
Քյավառ մի հարս ե ջահել:
Ավանն ե հրդեհում վառված,
ամեն տեղ աստղեր են մաղել,
խավարին նետվել մի հարված,
չարքերն են այրերից փախել:
Բացվել են պատուհան, յերթիկ՝
արթնացող աշխարհի ափում,
շորշորից աղաաված մարդիկ
լույսի տակ մայթերն են չափում:
Շռինդ կա որերում այս լույս,
զանգի տեղ հզոր մի շառաչ,
ժամերն են գեգերում անհույս, —
Բայագետն ընկել ե առաջ:

Աշխարհի մոռացված շերտում
այսոր նոր մի կյանք ե կերտում
են չարչի բաղարի ավար
յերեկվա Քյավառը խավար —
Նոր-Բայագետը:

Յ Ե Ր Գ Ը Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ի

Ու յերեսն իմ դարձրած հեռուն,
դեպի յերկիր մի տխրանի,
խիտ շարքերին հույզով յեռուն
յերգն եմ հզում Հայաստանի. —
Իմ անծանոթ ծանոթներին,
յեղբայրներիս դեռ մեզ անտես,
վոր մեր վողջի կամքն ուսերին՝
բորբոքում են հրե հանդես.
հայանի լինի թող աշխարհին
արշալույսվող կարկաչը մեր,
վոր թաղել ենք խավարը հին
ու մեր յետև մի խոր ձմեռ,
որորոցի թմրած մի յերգ
ու հավատի խուլ աղերսանք,
գյուղում նետել զարթոնքի ճեղք,
անհանգչելի մի հուր հոսանք...
Վարդի, գինու մեր հին յերկրում,
հայրենիքում կարմիր նըռան,
այսոր մի լույս կյանք ենք կռում,
հիմն ու քայլերդ մի թրթրոսն:
Յերեկ անկամք դեռ մի խրցիկ՝
կուլաներից մենք հոշոտված,
այսոր դարձած հուր ու հրձիգ՝

կիզվող գործի մի կուռ հատված,
 շարժում ենք ժիր դաշտերը շող,
 այգիներում շփոթ ու կանչ,
 աշխարհի գեմ պարզ յերեսով
 կանգնած ենք մենք, վորպես մեկ անձ:
 Բանձունքներում շիկնած արտեր,
 սայլեր, սայլեր հազարավոր,
 հազար կալում ու հազար տեղ
 աշխատանքի սերտ առավոտ...
 Ու այս տոնին, համերգին այս
 թուշում եմ յես հեռու մի ծով,
 փափագելով մի անգին այց՝
 մեր միացող բախտի միջով...
 Ու յերեսն իմ դարձրած հեռուն,
 դեպի յերկիր մի տիտանի,
 խիտ շարքերին հույզով յեռուն՝
 յերդն եմ հղում Հայաստանի:

Յ Ե Ր Ե Կ Յ Ե Վ Ա Յ Ս Ո Ր

Սավար գիշեր. գյուղը սովի ճանկերում,
 ու պատերով կապույտ ցուրտն եր սողոսկում.
 բոլորն անցած մի փառք եյին գեգերում,
 հնադարյան յեկեղեցում կար հսկում:
 Թոնրի շրթին մումուում եր ծեր կատուն՝
 յերագելով փթփթացող հարխսան.
 մոր փեշի տակ մերկ մանուկներ կարկատուն,
 լերկ պատերին աչքն եր իշխում բարի շան:
 Սաքեթն անկամք, ծեծկված ու կոր, կամագուրկ,
 տան մեծերի հոտած վոտքն եր տրորում,
 ատամներում մի զուսպ տրտունջ սրտմաշուկ՝
 քարշ եր գալիս Սաքեթն անգույն որերում:
 Վողբում եյին հողմերը հին մարագում,
 կազմում եր կույր խավարն հանգես մի գաղիւր.
 լուսինը պաղ արնաթաթախ ճառագում
 ու փախչում եր հեռու ափեր լուսածիր:
 Սուլ շաշյունով որորոցը պուճախում
 գանգատվում եր ինչ-վոր մի յերգ մորմոքուն,
 փովում եր լուռ մեռած մի հույզ ջախջախուն,
 ու հուշերը վառվում եյին, բորբոքում:

Ու այս գիշեր գիշեր չը կա գյուղերում,
 ժամում նախկին հավաքվել ե մեծ ժողով.
 մանուկներն ել զրույց կազմել հյուղերում՝

անցյալի դեմ պատրաստում են մի բողոք:
 Կոմբլիջն և նստել հնի կոկորդին,
 շառագունել շփոթ շեներ, ազարակ,
 ու կուլակի ազիզ պահած մեկ փորդին
 դուրս և յեկել հոր հավաքին հակառակ...
 Դեռ աշխարհի հեռուներում չը գիտեն,
 Վոր ծաղկել են գյուղի սրտում բյուր գանձեր,
 կոպիտ ույթի, անարգանքի, ծեծի դեմ
 ընկեր Սաբեթն արձակել և բանաձև:
 Մարադը հին դարձած խանութ բանկոպի,
 շարչու գլխին լիջել և բուխ մի ապտակ,
 դարձի յեկած շրջմոխիկներն այն կոպիտ
 բորբոքում են մի լուսարձակ նպատակ:
 Ելեքորական ցայտերի դեմ լուսինն լինչ,
 յերբ վարթնում և կյանքը, վորպես մի թիթեռ,
 յերբ ցնդում և հինն ու պարզված մտնում նինջ,
 թնդում և հիմն որորոցի յերգի տեղ:

Տ Ո Ն

Շնչում են, հնչում են թափով
 հաղթական շեփորներ շաչուն,—
 այսոր կա մանկական թափոր,
 նոր կյանքն և գյուղերում աճում:
 Մաքրած և գյուղամեջն աղբից
 ու սրտում խրած հուր դանակ,
 անցնում և փողոցով անրիժ
 կենդանի մի մանուկ բանակ...
 Շարել են, վառել են ջահեր
 անկենդան մեյդանում ժանգոտ,
 ու փոխված մեյդանում ջահել
 հասած և այսոր մի բանկոպ:
 Կիզվում և հրեղեն կոչով
 յերեկվա բատրակը «հայվան»,
 վոռնում և անգոր մի բոցով
 կուլակի անատամ թայֆան:
 Շորշոփից արթնացող գյուղում
 ցնծում և անծանոթ հանդես,—
 հին ռանչպար Գասպարի հյուղում
 առաջին կնունքն և անձես:
 Ու վորպես դուրս ընկած շարքից,
 մի հիվանդ, հաշմանդամ զազան,
 ցնցված և որերի վարկից
 մահացող ջոջերի մասսան:
 Գյուղական ծերերից կազմած՝

խնճույք կա հնաժամից ողորմ,
հաճույքի ճահիճում բազմած՝
դըրախտի դռներն են դոփում:
Ու տոթից խրտնած մի տերտեր
իր հոտի սերն է դեռ ուսել,
ունի նա իր յետև բերդեր,
դեռ լալկան ճոնչյուն ու սել:
Ու վարպետ դյուլթված նոր որով՝
խմում են կենացը լույսի,
դեռ ունեն ապրելու կորով,
ցրտի դեմ մի մաշված քուրսի:
Դեռ հոգնած կա մի քեֆ այնտեղ,
ուր հին է ամեն ինչ ու խուլ,
վառվում է դեռ ձեթի կանթեղ,
ամենուր տխուր է, խարխուլ. —
գարշահոտ կարասի շարքեր,
սև պատեր, անարև անկյուն,
ամեն կողմ բորբոսնած բարքեր,
ամեն ինչ փոշեպատ, անգույն:
Մեկտեղ են որորոց, չորոց,
մարդու մոտ հավաբուն սարքած,
մանկան ճիչ, գոմեշի դուռոց,
խավարում չարքերի արկած:
Ուշացած աշխարհի հերթից,
ժամացույցն՝ աքաղաղ կանչող,
ամեն ուր վիժում է յերթից
մի կիսատ առավոտ անշուր:
Յեւ խանձող նախանձով այսոր

վառել է թոնիր ու կանթեղ
մահացող ծերակույտն անդոր, —
խնճույք է, հաճույք է այնտեղ:
Յեւ այստեղ, փողոցում արև,
ջնջված են շարքերը շեյթան,
ջոջերի ջահերն են մարել,
ջահերներն իջել են մեյդան:
Որերը հըրաշեկ, հըրաշք՝
փռված են քայլերթի առաջ,
փոխված են գյուղերը գըրաստ,
ազատ են ու թռչուն դառած:
Այս կենցաղն անցավ է, անփուլթ,
կանաչ է, ճաճանչ է ճամբան.
Ննջում է մշուշում կապույտ
հին կյանքը, վորպես մի դամբան:
Շնչում են, հնչում են թափով
հաղթական շեփոռներ շաչուն.
այսոր կա մանկական թափոր. —
նոր կյանքն է գյուղերում աճում:

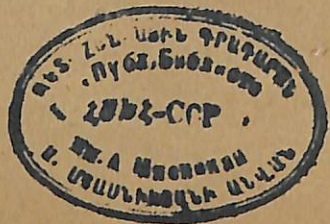
Վ Ա Ղ Ը

... Ու վաղը վառվող որերը կը գան,
 կը շարժեն գյուղում միլիոն գույգ մկան,
 միլիոն փակ դռներ կը բացվեն հանկարծ,
 կը ճշան, կանչեն միլիոն սիրտ հանգած:
 կը գա հաղթական մի ցնցող տարի՝
 ջնջելու շորշոփն ու ծուխն աթարի,
 զանգերի մեռնող մորմոքն յերերուն,
 սայլերի ճռինչն անանց լեռներում:
 կը պայթի չորս կողմ հզոր մի բեկում,
 արեւառավոտ միլիոն ճաժեքում,
 կը լռեն մեռնող որերը բոլոր՝
 յերկրին հինավուրց կը բացվի նոր որ...
 Ու միլիոն հոգի մի վոգի դառած
 ճիչ ու շառաչով կը շարժվեն առաջ,
 կը թռչեն դեպի մի շքեղ ուղի,
 դեպի արթնացող ապագան գյուղի:
 Նոր ճաժբա ընկած ջրվեժներ վարար
 ույթ ու լույս կը տան բյուր մարդու անտուն,
 կը մղվի դաշտում մի կռիվ զորեղ՝
 իսպառ ջնջելու թե մուկ, թե մորեխ,
 կարկտի ամպերում կը բացվի հրթիռ,
 չորս կողմ կը տիրե ծիծաղ ու թրթիռ:

Արթնացած հազար կայան ու մատու,
 կը ջնջեն յերկրից աղոթք ու մատուռ.
 հողմի պես արագ կանցնի մի խաբակ,
 փոշի կը դառնան խոռնկ ու սլաքաբազ...
 Անդարձ կը ջնջվի ահը չալքերի,
 վոչ վոք չի մնա շորշոփի գերի. —
 ու վաղը վառվող որերը կը գան,
 կը շարժեն գյուղում միլիոն գույգ մկան:

Վ Ա Ղ Ը Կ Ե Ր Գ Ե Մ

Վաղը կերգեմ իմ արթնացող գյուղից մինչև ծայրն աշխարհի,
մինչև պողպատ Լոնդոնը մեծ, մինչև գյուղը շվեյցարական.
Վաղը կերգեմ յեղբայրական կիզվող կապը մեր վիթխարի,
համաճարակն համայնացունց և ազգերի բոց ապագան:
Ու կը կապեմ տիեզերքին, յեղերքներին հեռաժամալ՝
Արագածոտն արտապարզ, Արարատյան դաշտը կըրակ,
Գեղարքունիքն արևաշատ, գետերը հորդ, ծաղկաթավալ
և հոսանքը Շիրկանալի, վորպես հզոր մի զարկերակ:
Ու կը կապեմ, ու կը կապեմ աշխարհի հետ իմ հայերին,
յերբ ել հյուղում աստվածուրաց՝ չի տարածվի ծուխն աթարի,
շիկամշուշ ու հրագետ՝ կը շլշլա հին Նայիրին,
հողի ծարավն անհագ ու ծով և գյուղի ցամաք յերբ դադարի:
Մեր աշխարհում փոթորկաշունչ՝ նոր և կապվում ճյուղը
ճյուղին,
թող խնձ գատեն ու չը կարգան խոկանքն իմ կուռ, թող
խնձ հերքեն,
թե չեն կանչում գյուղերը դուրկ, թե չի ննջում մեր
խճուղին,—
յես ազգերի բոց ապագան ու կապը մեծ վաղը կերգեմ:

Յ Ա Ն Կ

1. Պահարե	5
2. Հրաժեշտ	8
3. Իմ յերգը	9
4. Առաջին պոյեան իմ գյուղի	10
5. Անցողական	11
6. Կամուրջ	13
7. Մանգաղ ու մուրճ	18
8. Քաղաքը մեղչանական	20
9. Գյուղ և բաղաք	22
10. Դեպի գյուղ	24
11. Տեղափոխութուն	26
12. Վոդջույն	31
13. Գյուղ	33
14. Գյուղերը ծեր	35
15. Մարտակոչ	37
16. Սպասում	39
17. Յերեկվա գյուղում	40
18. Ժամբամեջ	41
19. Դեպի գործարան (?)	43
20. Վերջին կանչ	44
21. Գարնան անձրև	46
22. Հիմքը առաջին	47

23. Զարթոնք	49
24. Նոր-Ֆայազետ	51
25. Յերգը Հայաստանի	53
26. Յերեկ և այսօր	55
27. Տոն	57
28. Վաղը	60
29. Վաղը կերպով	62

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0358953

ԳԻՆՆ Ե 75 ԿՈՊ.

ՇԱԳԻԿՆ ՈՒ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ Հ. ԿԱՐԱԼՈՎԻ

4

49433